

тощо. Для учнів молодших класів інформація подається у формі гри, що дає змогу з раннього дитинства привчати дітей не боятися, а довіряти людям у формі.

Отже, на нашу думку, взаємоповага є основою для співпраці поліції та громади. Крім того, громада повинна надавати всебічну допомогу працівникам поліції, а органи місцевої влади розробляти та ухвалювати необхідні муніципальні стратегії (програми) безпеки.

1. Про основи національної безпеки України: Закон України: від 19.06.2003 № 964-IV. *Відомості Верховної Ради*. 2003. № 39. Ст. 351.

2. Світлова Н. «Шкільний офіцер поліції» – у Дніпрі копи взялися проводити спеціальні уроки [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.5.ua/regiony/shkilnyi-ofitserpolitsii-u-dnipri-kopy-vzialysia-provodyty-spetsialniuroky-167591.html>.

3. Школа і поліція [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://patrol.police.gov.ua/2016/09/01/vidsogodni-u-4-mistah-ukrayiny-startovala-programashkola-i-politsiya/>.

Андруш Лілія Володимирівна
аспірант Дніпропетровського
державного університету
внутрішніх справ

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ МЕДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

В нашій державі склалась ситуація, коли при міністерстві внутрішніх справ існує система закладів охорони здоров'я МВС. Функціонування специфічних відомчих медичних закладів для військових, поліцейських або нацгвардійців необхідне внаслідок багатьох факторів, в тому числі, в відомчих закладах медичний персонал краще пристосований до особливостей фізичного або психологічного стану осіб, які проходять лікування тощо, оскільки поліцейська або військова служба має значні особливості та відмінності від праці в приватному цивільному секторі або на «цивільній» державній службі. Окрім того, медичне обслуговування поліцейських у відомчих закладах є важливим фактором прояву соціального забезпечення з боку держави.

Необхідно зауважити, що медична служба в органах внутрішніх справ пройшла ряд періодів розвитку. Наприклад, Б. Логвиненко виділив три основні етапи: царсько-російський (з 60-х років XVI ст. до початку 20-х років XX ст.); радянський (1920-ті – початок 1990-х років); й, відповідно, сучасний етап після отримання незалежності [8, с. 8–12]. Разом із тим слід зауважити, що протягом останніх років відбулись суттєві зміни в нормативно-правовій базі відповідно до реформування національної поліції України. Це стосується й регулювання питання медичного обслуговування та забезпечення службовців національної поліції України.

Також слід зауважити, що в світі в цілому існують три основні моделі медичного забезпечення поліції, які сформовані внаслідок історичних факторів становлення та побудови національної системи охорони здоров'я, а також системи організації поліції. По-перше, використовується практика ринкової моделі (тобто приватне страхування). По-друге, державна, або бюджетна модель. По-третє, змішана бюджетно-страхова модель. Україна, відповідно до сучасного законодавства, використовує якраз бюджетну модель. Фінансування відомчих медичних установ та лікувально-профілактичних закладів здійснюється за рахунок державного бюджету [8, с. 8–12].

Станом на сьогодні в новому законі України «Про Національну поліцію» (2015 року), розділі IX «Соціальний захист поліцейських», в статті 95 визначаються основні питання щодо кола осіб, на яких поширюється право відомчого медичного забезпечення, а також різновиди надання медичних та санітарно-лікувальних послуг. Згідно 1 пункту статті, поліцейським гарантується безоплатне медичне забезпечення у відповідних відомчих закладах охорони здоров'я при МВС. 2-м пунктом передбачено, що у випадку відсутності за місцем проживання або проходження служби закладу охорони здоров'я при Міністерстві внутрішніх справ України, або у разі відсутності в них спеціального медичного забезпечення, поліцейському медична допомога надається закладами охорони здоров'я комунального або державного рівня. Якщо у відомчих, державних або комунальних закладах охорони здоров'я немає необхідного обладнання чи фахівців, бюджетних асигнувань, поліцейський може бути направлений за умов висновків закладу охорони здоров'я на обстеження чи лікування до приватних уста-

нов всередині держави, або закордон до іноземного медичного закладу (таке направлення врегульоване на загальних підставах у порядку, визначеному КМУ) [1].

Окрім осіб, які перебувають на службі у поліції, відомчими закладами мають право користуватися й інші категорії громадян. Згідно 4-го пункту статті №95, члени сімей поліцейських, а саме інший з подружжя, діти до 18 років (якщо навчаються у ЗВО – до 23 років), члени сімей поліцейських, які померли або загинули, вважаються зниклими безвісти, стали особами з інвалідністю під час проходження служби не лише в Україні але й в рамках миротворчих міжнародних операцій, можуть на безоплатній основі лікуватись у відомчих закладах. Окрім того, існує практика пільгового реабілітаційного, санітарно-курортного лікування, оздоровлення та відпочинку у реабілітаційних центрах, санаторіях тощо при МВС. Право на це мають, згідно пункту №5 статті 95, окрім поліцейських, дружина (або чоловік), діти до 18 років та 23 років в разі навчання у ЗВО. Окрім надання відповідних закладів оздоровлення, держава передбачає виділення на подібні цілі бюджетних коштів. Згідно пункту №6 статті №95 поліцейські платять 25 відсотків від собівартості путівки, члени їх сімей половину від собівартості [1].

Разом із тим, члени сімей загиблих або померлих під час проходження служби, мають право раз на два роки на безкоштовне санітарно-курортне лікування та оздоровлення. Окрім іншого з подружжя (в разі якщо не відбулось нове одруження), дітей 18 або 23 років, таке право незалежно від віку мають діти з інвалідністю з дитинства. Окрім того, пункт 8-й 95-ої статті визначає перелік осіб, які мають право на медичне забезпечення в відомчих при МВС закладах охорони й на інші послуги, однак не знаходяться на службі – це колишні поліцейські, які звільнені зі служби за віком чи станом здоров'я, або внаслідок скорочення штату співробітників, а також члени їх сімей [1]. Медична реабілітація та санітарно-курортне лікування надається відповідно до «Інструкції про організацію медичної реабілітації та санаторно-курортного лікування в Міністерстві внутрішніх справ України» [3]. Окрім статті №95, існує «Інструкція про порядок медичного обслуговування в закладах охорони здоров'я МВС» [4], які більш детально врегульовує відповідні питання. Окремої уваги держава приділяє усім представникам особового складу органів та підрозділів внутрішніх справ, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи [6].

Окрім згаданого вище медичного забезпечення, на поліцейських згідно пункту №9 95-ої статті покладається обов'язок кожного року проходити комплексний медичний огляд, а також за необхідністю – цільові медогляди, психофізіологічні обстеження і тестування. Згідно «Інструкції про порядок проведення обов'язкових попередніх та періодичних психіатричних оглядів у системі МВС України» [5] здійснюються відповідні типи оглядів. Обов'язкові попередні та періодичні огляди проводяться з метою встановлення придатності особи для певної професії, де вимагаються особливі вимоги до стану психічного здоров'я внаслідок специфіки діяльності (робіт, професій чи служби), яка може становити безпосередню небезпеку для особи, або для оточуючих. До кола осіб, які підлягають встановленню наявності або відсутності психіатричних протипоказань належать: особи, які вступають на службу до поліції на посади рядового чи керівного складу органів МВС, вступники до навчальних закладів зі специфічними умовами навчання при МВС, рядовий чи керівний склад органів внутрішніх справ, особам, що приймаються на посади працівників органів внутрішніх справ, працівникам органів внутрішніх справ, що проходять огляд для допуску до державної таємниці [5].

Обов'язковий попередній огляд особам, що вступають на службу або є вступниками до ЗВО при МВС, здійснюється лікарями-психіатрами центрів психіатричної допомоги та професійного психофізіологічного відбору відділів, секторів медичного забезпечення головних управлінь, управлінь МВС в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві, Севастополі. Особи, які приймаються на посаду працівників також проходять огляд у лікарів-психіатрів. Обов'язкові періодичні огляди проводяться виключно лікарями-психіатрами відомчих закладів [5].

Первинний обов'язковий наркологічний огляд здійснюється лікарями-психіатрами відомчих центрів МВС осіб, які вступають на службу до органів внутрішніх справ, до відомчих навчальних закладів. Також його проходять й особи, яких приймають на посади працівників до МВС, водночас, такі особи, що обслуговуються комунальними чи державними закладами, мають право пройти обстеження у тамтешніх лікарів-наркологів. Водночас, періодичні та позачергові наркологічні огляди проводяться виключно відомчими лікарями-психіатрами [2].

Окрім того, на сьогодні також існує нормативно-правовий акт, що визначає ме-

ханізми медичного забезпечення поліцейських при виконанні оперативно-службових завдань під час подолання наслідків надзвичайних ситуацій, припинення групового порушення громадської безпеки і порядку чи масових заворушень, забезпечення безпеки під час проведення зборів, мітингів тощо, що створюють небезпеку для життя і здоров'я громадян. Так званий «Порядок медичного забезпечення поліцейських та військовослужбовців Національної гвардії України при виконанні оперативно-службових завдань під час подолання наслідків надзвичайних ситуацій, припинення групового порушення громадської безпеки і порядку чи масових заворушень» спрямований зменшити або взагалі запобігти ступеню ураження поліцейських, створити умови для своєчасного надання екстреної медичної допомоги чи евакуації поліцейських наземним, авіаційним (повітряним) та водним транспортом до закладів охорони здоров'я. Таке медичне забезпечення в зонах надзвичайної ситуації для поліцейських здійснюють заклади охорони здоров'я МВС або мобільні медичні формування (які є позаштатними), утворюються вони на основі відповідних відомчих закладів [7]. Існують наступні мобільні медичні формування догоспітального етапу від закладів охорони здоров'я МВС: мобільні медичні бригади (лікар, фельдшер); санітарно-протиепідемічні групи (лікар-гігієніст та лікар епідеміолог); спеціалізована хірургічна бригада (два лікарі-хірурги, анестезіолог, медична сестра операційної, медична сестра); спеціалізована психіатрична бригада (психіатр, психолог, мед сестра) [7].

Таким чином, відповідно до діючої нормативно-правової бази, українська держава усіляко намагається підвищити соціальну захищеність працівників поліції, в тому числі внаслідок розвитку та розбудови системи відомчих закладів охорони здоров'я. Обслуговування відбувається за рахунок державного бюджету. Окрім того, для працівників поліції, їх членів сім'ї, працівників поліції (міліції) у відставці, членів їх сімей, або членів сімей поліцейських, які загинули під служби, передбачено державою санітарно-курортне лікування й оздоровлення. Разом із тим, в системі відомчих закладів освіти відбуваються огляди психіатричні та наркологічні працівників поліції. В 2017 році був затверджений спеціальний порядок для медичного забезпечення поліцейських в умовах надзвичайних ситуацій.

1. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 р. № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#n1123> (Дата звернення: 26.01.2020.)

2. Інструкція про обов'язковий профілактичний наркологічний огляд і порядок його проведення у системі МВС України : Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 04.11.2003 N 1296 (z0596-04). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0604-04> (дата звернення: 14.01.2020)

3. Інструкція про організацію медичної реабілітації та санаторно-курортного лікування в Міністерстві внутрішніх справ України Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 04.11.2003 № 1296 у редакції наказу Міністерства внутрішніх справ України від 11.12.2014 № 1340). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0601-04#n2> (дата звернення 20.01.2020)

4. Інструкція про порядок медичного обслуговування в закладах охорони здоров'я МВС : Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 03.06.2016 № 462. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0912-16> (дата звернення: 15.01.2020)

5. Інструкція про порядок проведення обов'язкових попередніх та періодичних психіатричних оглядів у системі МВС України : Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 04.11.2003 N 1296 (z0596-04) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0603-04> (дата звернення: 15.01.2020)

6. Положення про організацію медичного обслуговування особового складу органів і підрозділів внутрішніх справ та військовослужбовців Національної гвардії України, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, та ведення реєстру МВС України цих осіб: Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 04.11.2003 N 1296 (z0596-04)URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0600-04#n8> (дата звернення 15.01.2020)

7. Порядок медичного забезпечення поліцейських та військовослужбовців Національної гвардії України при виконанні оперативно-службових завдань під час подолання наслідків надзвичайних ситуацій, припинення групового порушення громадської безпеки і порядку чи масових заворушень: Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 07.11.2017 № 910. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1447-17> (дата звернення: 20.01.2020)

8. Логвиненко Б. О. Адміністративно-правові засади медичного забезпечення органів внутрішніх справ : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: 12.00.07. Дніпропетровськ, 2008. 20 с.